

Нэгдүгээр хэсэг. СОНГОХ ДААЛГАВАР

Санамж: Хариултын хуудасны заавартай сайтар танилцана уу.

- Энэхүү хэсэг нь 40 сонгох даалгавар, нийт 80 оноотой.
- Монгол хэл, уран зохиол, үндэсний бичгийн нэгдмэл агуулгаас бүрдэнэ.
- Даалгавар бүр 5 сонгох хариулттай бөгөөд зөвхөн нэгийг сонгоорой.
- Сонгосон хариултаа хариултын хуудсанд будаж тэмдэглээрэй.

Монгол хэл:

- Эсээг анхааралтай уншиж ойлгоод, даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

Нүүдэлчдийн сэтгэлгээ (эсээ)

4

Хүн төрөлхтний үлэг оршил нь нүүдэл. Нүүдэл гэдэг нь хөдөлгөөн. Оршин байхын үндэс нь хөдөлгөөн. Чухамхүү үргэлжийн хөдөлгөөн л амгаланг буй болгоно. Амгалангаас илүү жаргалан гэж үгүй.

...Тайван тогтонги, зуршил хэвшлийг эрхэмлэдэг үндэстэн бол монголчууд. Эргэх дөрвөн цагийн турш хөдөлгөөнд оршиж байдаг атлаа хувьсал өөрчлөлтгүй байхыг ямагт эрмэлздэгийн учир бол хөдөлгөөн гэгч өөрөө тайван тогтонгийг үүддэгт оршино. Тийм учраас амьдралынх нь хэм хэмнэл, амь зуулгынх нь арга, өдөр тутмынх нь ажил үйлс нэгэн хэвийн, нэгэн голдиролт бөгөөд чухамхүү энэ хөдөлгөөн хийгээд тогтонги нь бусдаас ялгагдах аж төрөх ёсыг бий болгожээ.

Хүрээлэн буй орчных нь уул ус, гүвээ толгод, адуу малын бэлчээр хорь гуч хоногийн давтамжтайгаар өөрчлөн шинэчлэгдэж байдаг ч үүд хоймрын нь орших зүг, гэр доторх эд агуурсынх нь байрлал, тэр ч бүү хэл хониных нь хот, үхэр тугал, ингэ ботгоных нь зэл ямар ч улиралд хэд хэчнээн ч нүүж, хаа ч буулаа гэсэн анх айл болоод байрлуулсан байр, зүг чигийг нь хэзээ ч өөрчилдөггүй. Гэр дотроо нүүдэггүйтэйгээ нэг адил гэрийн гадаах орчноо ч өөрчилдөггүй. Өөрөөр хэлбэл хэд ч нүүж, хаа ч буусан гэр доторх хийгээд гэрийн гадаах өөрсдийн буй болгосон орчныг тэр чигээр нь ямар ч өөрчлөлтгүйгээр аваад яваад байдаг гэсэн үг юм. Эцэг өвгөдөөс уламжилж ирсэн эд юмсын байрлал, зүг чигийг хэдэн үеэрээ өөрчлөөгүй айл бишгүй байдаг. Хэвшил зуршил бий болгох үйл явц гэр орон, эд агуурсын байрлал зүг чигээр хязгаарлагддаггүй, мал маллагаандаа хүртэл нэвтрүүлсэн байдаг.

Ямар ч малыг маллагаа, уналга эдэлгээнд сургахдаа тогтмол харилцаа, дадал зуршилтай болгохыг зорьдог. Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг өөрчилсөн нь ажиглагддаг.

Дэлхий даяараа бугуйл хэрэглэж мал адгуусыг барьдаг. Одоо ч тийм. Гэтэл төв халхууд бугуйлыг уургаар солиод бараг таван зуун оныг үдсэн аж. Малыг сургах л гэж тэр. Уургад сайн хэвшсэн морь уургын үзүүр толгойнх нь тус газарт очиход л өөрөө зогсон баригддаг. Ерөөс малыг сургахдаа монголчууд гаргууд. Хэвшүүлсэн зуршлыг нь гажуудуулах үед “Мал муу зан сургалаа” хэмээн зэмлэдэг.

Нүүдэлчин монголчуудын амьдралын дэг журам, хэвшил зуршил, дадал заншил бол нүүдэл дунд бий болгосон суурьшил. Энэхүү өвөрмөц нүүдэлт-суурьшлын талаар дэлхийн түүхэнд зураг сэлттэйгээ үлдсэн баримт бол XIII зууны үеийн монгол хаадын олон арван шар хөллөн нүүдэг их гэр тэрэг нь юм. Ийм их гэр тэрэгнээс гадна дөрөв, найман үхэр хөллөсөн бэсрэг гэр тэрэгнүүд ч олон байсан байж таарна. Тэр цагийн хаадын нүүж яваа хүрээ, суурин иргэдийн жуулчин, хэсүүлчний нүдэнд талын энгээр алгуурхан хөдөлж байгаа хот мэтээр төсөөлөгддөг байсан нь дээрх дүгнэлтийг батлах наад захын баталгаа юм.

Дарма.Батбаяр

1. Эсээнд буй үг ямар утга илэрхийлж байна вэ? Тайлбартай нь харгалзуулаад тохирох хувилбарыг сонгоорой.

Үг	Харгалзаа	Үгийн тайлбар
1. зуулга	○	○ а. багахан, жижиг
2. зэл	○	○ б. мал гөрөөсний хэвтэшлэх газар
3. бэсрэг	○	○ с. эзлэх талбай, хэмжээ
4. эн	○	○ д. газарт сунган татсан мал уях хэрэгсэл
5. хот	○	○ е. хоол тэжээл, хүнс

- A. 1d, 2e, 3c, 4a, 5b
 B. 1e, 2d, 3a, 4c, 5b
 C. 1e, 2d, 3b, 4c, 5a
 D. 1d, 2b, 3a, 4e, 5c
 E. 1e, 2c, 3b, 4d, 5a

2. Эсээний хөтөч санаа аль нь вэ?
- Оршин байхын үндэс нь хөдөлгөөн. Чухамхүү үргэлжийн хөдөлгөөн л амгаланг буй болгоно. Амгалангаас илүү жаргалан гэж үгүй.
 - Хүн төрөлхтний үлэг оршил нь нүүдэл. Нүүдэл гэдэг нь хөдөлгөөн. Оршин байхын үндэс нь хөдөлгөөн.
 - Амгалангаас илүү жаргалан гэж үгүй. ...Тайван тогтонги, зуршил хэвшлийг эрхэмлэдэг үндэстэн бол монголчууд.
 - Амьдралынх нь хэм хэмнэл, амь зуулгынх нь арга, өдөр тутмынх нь ажил үйлс нэгэн хэвийн, нэгэн голдиролт бөгөөд чухамхүү энэ хөдөлгөөн хийгээд тогтонги нь бусдаас ялгагдах аж төрөх ёсыг бий болгожээ.
 - Хүрээлэн буй орчных нь уул ус, гүвээ толгод, адуу малын бэлчээр хорь гуч хоногийн давтамжтайгаар өөрчлөн шинэчлэгдэж байдаг.
3. “Хэвшил зуршил бий болгох үйл явц гэр орон, эд агуурсын байрлал зүг чигээр хязгаарлагддаггүй, мал маллагаандаа хүртэл нэвтрүүлсэн байдаг.” гэсэн толгой өгүүлбэрийн дэмжих өгүүлбэр аль нь вэ?
- Уургад сайн хэвшсэн морь уургын үзүүр толгойнх нь тус газарт очиход л өөрөө зогсон баригддаг.
 - Эцэг өвгөдөөс уламжилж ирсэн эд юмсын байрлал, зүг чигийг хэдэн үеэрээ өөрчлөөгүй айл бишгүй байдаг.
 - Их гэр тэрэгнээс гадна дөрөв, найман үхэр хөллөсөн бэсрэг гэр тэрэгнүүд ч олон байсан байж таарна.
 - Нүүдэлчин монголчуудын амьдралын дэг журам, хэвшил зуршил, дадал заншил бол нүүдэл дунд бий болгосон суурьшил.
 - Тайван тогтонги, зуршил хэвшлийг эрхэмлэдэг үндэстэн бол монголчууд.
4. Эсээний дэвшүүлсэн асуудлыг зөв тодорхойлсныг олно уу.
- Монголчуудын нүүдэлчин амьдралын онцлогийн тухай
 - Монголчууд гэр тэрэг хөллөн нүүдэллэдэг байсан тухай
 - Эцэг өвгөдийн уламжлалыг сахиж дээдлэх тухай
 - Монголчууд нүүдэллэх үедээ тогтвортой амьдардаг тухай
 - Нүүдэлчин амьдралын суурин аж төрөх ёсны тухай
5. Эсээний гол санааг илэрхийлэх түлхүүр өгүүлбэрийг олоорой.
- Ямар ч малыг маллагаа, уналга эдэлгээнд сургахдаа тогтмол харилцаа, дадал зуршилтай болгохыг зорьдог.
 - Нүүдэлчин монголчуудын амьдралын дэг журам, хэвшил зуршил, дадал заншил бол нүүдэл дунд бий болгосон суурьшил.
 - Уургад сайн хэвшсэн морь уургын үзүүр толгойнх нь тус газарт очиход л өөрөө зогсон баригддаг.
 - Тэр цагийн хаадын нүүж яваа хүрээ, суурин иргэдийн жуулчин, хэсүүлчний нүдэнд талын энгээр алгуурхан хөдөлж байгаа хот мэтээр төсөөлөгддөг байсан.
 - Нүүдэлт-суурьшлын талаар дэлхийн түүхэнд зураг сэлттэйгээ үлдсэн баримт бол XIII зууны үеийн монгол хаадын олон арван шар хөллөн нүүдэг их гэр тэрэг нь юм.
6. Зохиогчийн ашигласан баримт мэдээллийг шинжилж, зөв харгалзааг олоорой.

Баримтын шинжилгээ		
1	2	3
Баримтаас төрсөн зохиогчийн сэтгэгдэл	Нүүдэлчин амьдралын тухай зохиогчийн өвөрмөц бодол-эргэцүүлэл бүхий баримт	Ажиглалтаас үүдэн гарсан таамаглал

Эсээнээс сонгосон баримт		
а	б	с
Хониных нь хот, үхэр тугал, ингэ ботгых нь зэл ямар ч улиралд хэд хэчнээн ч нүүж, хаа ч буулаа гэсэн анх айл болоод байрлуулсан байр, зүг чигийг нь хэзээ ч өөрчилдөггүй.	Их гэр тэрэгнээс гадна дөрөв, найман үхэр хөллөсөн бэсрэг гэр тэрэгнүүд ч олон байсан байж таарна.	Ерөөс малыг сургахдаа монголчууд гаргууд. Хэвшүүлсэн зуршлыг нь гажуудуулах үед “Мал муу зан сургалаа” хэмээн зэмлэдэг.

A. 1a, 2c, 3b

B. 1a, 2b, 3c

C. 1c, 2a, 3b

D. 1b, 2a, 3c

E. 1b, 2c, 3a

7. Нэгэн хэвийн, нэгэн голдиролт амьдралын хэмнэл ямар үр дүнд хүрсэн бэ?
- Гэр дотроо нүүж суудаггүй ёс хэвшсэн.
 - Гэрийн гадаах орчноо өөрчилдөггүй болсон.
 - Тогтонги хэвшил зуршилтай болсон.
 - Эцэг өвгөдийн уламжлалыг сахидаг болсон.
 - Бусдаас ялгагдах аж төрөх ёс бий болсон.
8. Зохиогчийн сайшаасан үнэлэмж илэрсэн үзэл бодол бүхий өгүүлбэрийг олоорой.
- Ерөөс малыг сургахдаа монголчууд гаргууд.
 - Амгалангаас илүү жаргалан гэж үгүй.
 - Хүн төрөлхтний үлэг оршил нь нүүдэл.
 - Чухамхүү үргэлжийн хөдөлгөөн л амгаланг буй болгоно.
 - Энэ зорилгынхоо үүднээс зарим хэрэгслийг өөрчилсөн.
9. Эсээний нэг нь нөгөөдөө багтсан (агуулах → агуулагдах) харьцааг илэрхийлж буй үг хэллэг аль вэ?
- хэвшил зуршил → дадал заншил
 - үргэлжийн хөдөлгөөн → тайван тогтонги
 - дэг журам → тогтмол харилцаа
 - эд агуурс → орон гэр
 - их гэр тэрэг → бэсрэг гэр тэрэг
10. “Гэр дотроо нүүдэггүйтэйгээ нэг адил гэрийн гадаах орчноо ч өөрчилдөггүй.” өгүүлбэрт зохиогчийн ашигласан найруулгын уран маягийг оновчтой тайлбарласан нь аль вэ?
- Дотор, гадаах хоёрын эсрэг болохыг сэргүүлэн тайлбарласан
 - Нүүх, өөрчлөх хоёрын төстэй болохыг ижилсүүлэн тайлбарласан
 - Гэрийн дотор, гадаахаас давуу болохыг ахиулан тайлбарласан
 - Нүүдэггүй, өөрчилдөггүй үйл явцыг бууруулан тайлбарласан
 - Орчны ижил чанарын тэгш эрхтэйг зэрэгцүүлэн тайлбарласан
11. “Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг **өөрчилсөн нь** ажиглагддаг.” өгүүлбэрийн “өөрчилсөн нь” гэсэн үгийг оновчтой салаалан хувиргасан нь аль вэ?
- Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг цуцалсан нь ажиглагддаг.
 - Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг сольсон нь ажиглагддаг.
 - Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг больсон нь ажиглагддаг.
 - Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг үлдээсэн нь ажиглагддаг.
 - Энэ зорилгынхоо үүднээс мал маллагааныхаа зарим хэрэгслийг халсан нь ажиглагддаг.
12. “**Тайван тогтонги**, зуршил хэвшлийг эрхэмлэдэг үндэстэн бол монголчууд.” өгүүлбэрийн “тайван тогтонги” гэсэн үг аль үгтэй холбогдож, ямар гишүүн болох вэ?
- “эрхэмлэдэг” үгтэй холбогдож, шууд тусагдахуун гишүүн
 - “эрхэмлэдэг” үгтэй холбогдож, шууд бус тусагдахуун гишүүн
 - “зуршил” үгтэй холбогдож, шууд тусагдахуун гишүүн
 - “хэвшлийг” үгтэй холбогдож, тодотгол гишүүн
 - “үндэстэн” үгтэй холбогдож, тодотгол гишүүн
13. Олон гишүүн өгүүлбэртэй угсарсан нийлмэл өгүүлбэрийг олж сонгоорой.
- Эргэх дөрвөн цагийн турш хөдөлгөөнд оршиж байдаг атлаа хувьсал өөрчлөлтгүй байхыг ямагт эрмэлздэг.
 - Хүрээлэн буй орчных нь уул ус, гүвээ толгод, адуу малын бэлчээр хорь гуч хоногийн давтамжтайгаар өөрчлөн шинэчлэгдэж байдаг.
 - Өдөр тутмынх нь ажил үйлс нэгэн хэвийн, нэгэн голдиролт бөгөөд чухамхүү энэ хөдөлгөөн хийгээд тогтонги нь бусдаас ялгагдах аж төрөх ёсыг бий болгожээ.
 - Ямар ч малыг маллагаа, уналга эдэлгээнд сургахдаа тогтмол харилцаа, дадал зуршилтай болгохыг зорьдог.
 - Хэд ч нүүж, хаа ч буусан гэр доторх хийгээд гэрийн гадаах өөрсдийн буй болгосон орчныг тэр чигээр нь ямар ч өөрчлөлтгүйгээр аваад яваад байдаг гэсэн үг юм.
14. “Хөдөлгөөн гэгч өөрөө тайван тогтонгийг **үүддэгт** оршино.” өгүүлбэрийн “үүддэг” гэсэн үгээр зохиогч үйл хөдлөлийн ямар утга илэрхийлэхийг зорьсон бэ?
- үүд хаалгыг нээсэн
 - үүсэж бий болсон
 - тэнцвэржин тогтсон
 - удирдан чиглэсэн
 - устаж үгүй болсон
15. Эсээнд байгаа “өвгөд” гэсэн үгтэй нэг гаралтай үгийг олоорой.
- өвөг
 - өвчүү
 - өвөл
 - өвөөлж
 - өвдөг

16. Үйлээс нэр үг бүтээх -л дагавартай бүлэг үг нь аль вэ?

- A. амьдрал, зуршил, заншил, бугуйл
B. нүүдэл, зуршил, хэвшил, дадал
C. байрлал, хэвшил, дадал, суурьшил
D. батал, амьдрал, улирал, байрлал
E. хэвшил, уламжил, хэмнэл, дадал

17. Үгийн бүтцийн зүй тогтлыг ажиглаад цэгийн оронд тохирох үгийг олоорой.

маллагаа, хүрээлэн, эдэлгээ, үндэстэн, ...

- A. жаргалан B. дүгнэлт C. давтамж D. захиргаа E. хэсүүлчин

18. Нэрийн хамаатуулах нөхцөлөөр хэлбэржсэн холбоо үгсийг олоорой.

- A. хэдэн үеэрээ, уналга эдэлгээ
B. тогтмол харилцаа, мал маллагаандаа
C. дэлхий дахинаа, зорилгын үүднээс
D. зураг сэлттэйгээ, гадаах орчноо
E. хөдөлж байгаа, дэлхий даяараа

19. Доорх үгсийн бүтээврийн нийлц дэх дүрмийн зөв бодомжийг олоорой.

хэрэгсэл	+	ээс	=	хэрэгслээс	хоймор	+	ын	=	хоймрын
----------	---	-----	---	------------	--------	---	----	---	---------

- A. И-ээс бусад богино эгшгээр төгссөн үгэнд урт эгшгээр эхэлсэн залгавар залгахад үгийн эцсийн богино эгшиг гээгдэнэ.
B. Гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд урт эгшгээр эхэлсэн залгавар залгахад эцсийн гийгүүлэгчийн өмнөх балархай эгшиг бусад дүрэмд харшлахгүй бол гээгдэхгүй.
C. Дараалсан хоёр гийгүүлэгчийн хоёрдугаар гийгүүлэгч нь хоолойн г, хэлний үзүүрийн н хоёрын нэг байвал түүний өмнө и-ээс бусад балархай эгшиг бичихгүй.
D. Гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд гийгүүлэгч залгахад үгийн эцсийн гийгүүлэгчийн өмнөх балархай эгшиг гээгдэнэ.
E. Гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд урт эгшгээр эхэлсэн залгавар залгахад эцсийн гийгүүлэгчийн өмнөх балархай эгшиг бусад дүрэмд харшлахгүй бол гээгдэнэ.

20. “Гийгүүлэгчээр төгссөн үгэнд гийгүүлэгч залгахад үгийн эцсийн гийгүүлэгчийн өмнөх балархай эгшиг гээгдэнэ.” дүрэмд хамаарах үг аль нь вэ?

- A. хэвшил B. дөрвөн C. хэмнэл D. уналга E. найман

21. Зөөлний тэмдэг и болсон үг аль нь вэ?

- A. зорилго B. зарим C. жуулчин D. оршил E. зуршил

Уран зохиол:

- Ч.Лодойдамбын “Тунгалаг Тамир” романы хэсгийг уншиж ойлгоод, даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

Өмнүүрээ гарсан ялааг үмхэх гээд чадалгүй ангайж хоцорсон шувууны ам шиг голын баруун тал руу хойноос нь орсон урт амны адаг, өргөн дэнж дээр дундаа хонины хашаатай чандманилан буусан гурван гэр хот айл харагдана.

Баруун өмнөх том гэрээс хөх даалимбан дээлтэй хуучивтар луучин* гутал өмссөн, сийлмэл төмөр мэт бэлтэй, үйсэн иштэй хутга зүүсэн, гялалзсан дугуй бор царайтай, тогтож ядсан давхраа алаг хурц нүдтэй, бүдүүн хар гээгтэй хүн гарч ирээд, дөнгөж тэмдэг орж байгаа үүрийн гэгээнд дөрвөн зүг, найман зовхисыг ажиглан зогсов. Энэ хүнийг Итгэлт гэнэ. ...Итгэлтийн бүл гэвэл эхнэр Должин, арван настай хүү Хонгор, долоон настай охин Солонго ийм дөрвөн халуун амь билээ.

-...Ах нь ширлэгдсэн хүн. Луу гүний тамган дээрээс оргоод энд ирлээ. Хүн мэдвэл намайг барьж авна. Гэвч эр хүн эр хүндээ хайртай байдаг болохоор ахдаа тус болох байх гэж итгэж байна гэж Төмөр хэллээ. “Эр хүн эр хүндээ хайртай байдаг” гэдэг үг Хонгорын сэтгэлд харван орж, баяртай инээмсэглэн, ихэмсгээр хоолойгоо засаад:

-Би танд яаж тус болох вэ? гэж хиймэл бүдүүн дуугаар асуугаад хажууд нь тулж зогсов.

луучин* - зуны гутал

22. Зохиолын хэсгээс соёлын хам сэдвийг тодорхойлох үг хэллэгийг олж сонгоорой.

- A. Луу гүний тамга, чандманилан буусан хот айл, ширлэгдсэн хүн
B. хөх даалимбан дээл, луучин гутал, сийлмэл төмөр мэт бэл
C. оргож ирэх, ширлэгдсэн хүн, Луу гүн, намайг барьж авах
D. хуучивтар гутал, бүдүүн хар гээг, дугуй бор царай, хурц алаг нүд
E. Луу гүний тамга, хөх даалимбан дээл, луучин гутал, Итгэлтийн бүл

23. Зохиолын тодруулсан хэсэгт үндэсний бэлгэдэлт сэтгэлгээний ямар утга илэрч байна вэ?

- A. Тоо ба цаг хугацааны чанарыг амьдрал ахуйдаа шингээх утга
B. Нутаг ус ба ан амьтантай хоршин, дасаж зохицох утга
C. Газар орны онцлогийг шилж сонгон, аж төрөх утга
D. Мал аж ахуйдаа тохируулан хотлон айлсах утга
E. Зүг чиг ба оршин байхын учрыг таниулан тайлбарлах утга

24. Зохиолын хэсэгт орлуулан төлөөлсөн уран дүрслэл аль нь вэ?

- A. шувууны ам шиг гол B. урт амны адаг C. бүдүүн хар гээг
D. давхраа алаг нүд E. дөрвөн халуун амь

25. Хонгорын үйлдлээс дүрийн өсөлтийг оновчтой илэрхийлсэн бичиглэлийг олоорой.

A.	баяртай	→	ихэмсэг	→	бүдүүн	→	хиймэл
B.	инээмсэглэх	→	хоолой засах	→	асуух	→	тулж зогсох
C.	сэтгэл	→	инээмсэглэл	→	хоолой	→	асуулт
D.	инээмсэглэх	→	орж ирэх	→	тулж зогсох	→	тус болох
E.	арван нас	→	эр хүн	→	бүдүүн дуу	→	ихэмсэг төрх

26. Төмөрийн “Эр хүн эр хүндээ хайртай байдаг.” гэсэн үгээр дотоод орчны ямар өнгө аяс илэрч байна вэ?

- A. Эцэж туйлдан, тусламж гуйж, арга ядсан өнгө аяс
B. Жаахан хүүхдийг хууран мэхлэх гэсэн өнгө аяс
C. Эр хүний ам тангаргийг ойлгуулж ядсан өнгө аяс
D. Оргон зугтааж, ширлэгдэн зовсон өнгө аяс
E. Бусдад итгэл найдвар төрүүлэх өнгө аяс

27. Төмөрийн төрх байдал, хэлсэн үг Хонгорын дүрд хэрхэн нөлөөлж байна вэ?

- A. Хүнд тус хүргэх хэчнээн чухал болохыг ойлгоход нөлөөлсөн.
B. Том эр болж, хүч чадал суусан мэтээр төсөөлөхөд нөлөөлсөн.
C. Ширлэгдсэн хүн ямар байдгийг нүдээр үзэхэд нөлөөлсөн.
D. Сэтгэл нь баяртай болж, бүдүүн дуугаар ярихад нөлөөлсөн.
E. Луу гүний тамгын газар байдгийг мэдэж авахад нөлөөлсөн.

28. Цэгийн оронд тохирох үгийг нөхөж уран зохиолын тодорхойлолтыг гүйцээнэ үү.

... дүр гэдэг хувь хүний давтагдашгүй зан чанар, бусдаас ялгагдах өвөрмөц шинжийг хадгалсан дүрийг хэлнэ.

- A. эерэг B. болзолт C. бодгаль D. туслах E. нийтлэг

29. “Монголын нууц товчоо”-д Гурван Мэргэдийн эздийн тухай Жамухын өгүүлсэн:

“Хамхуул өвс хийсэхэд

Халдах дайсан ирэв гэж

Хар ой чиглэж

Хашхиран дутаагч муу

Хаатай Дармала одоо

Хаа ч үгүй буй за” хэсгийн хэл найруулга, бичил дүрслэлийн уншигчдад үзүүлэх нөлөөллийг оновчтой тодорхойлсон нь аль вэ?

- A. Дүрийн буурь суурьгүй, олныг үймээсэн зан төрхийг танихад үзүүлэх нөлөөлөл
B. Дүрийн хөнгөн хийсвэр, үхээнц дорой зан төрхийг танихад үзүүлэх нөлөөлөл
C. Дүрийн өнгөц бодолтой, худал хуурамч зан төрхийг танихад үзүүлэх нөлөөлөл
D. Дүрийн хараа муутай, алсын бодлогогүй зан төрхийг танихад үзүүлэх нөлөөлөл
E. Дүрийн чанга дуутай, онгироо сагсуу зан төрхийг танихад үзүүлэх нөлөөлөл

30. “Монголын нууц товчоо”-д Чингис хааны хэлсэн:

“Харганын дундуур

Хатгалдан байлдаж

Нуурын хөвөөнөө

Нудралдан тэмцэлдэж

Ирт мэсээр

Ивэлцэн тулъя” хэсэгт шүлгийн ямар холбоц байна вэ?

- A. зэрэгцэх холбоц B. хаших холбоц C. салаавчлах холбоц
D. тэгш холбоц E. сөөлжүүлэх холбоц

Үндэсний бичиг:

- Эхийг уншиж ойлгоод, асуулт даалгаврыг гүйцэтгээрэй.

[illegible]

31. A. Ээж, дүү нартаа төрийн хэрэг шийдэхийг соёрхсон.
B. Боорч, Мухулайд есөн удаа ял хэлэлцэхгүйг соёрхсон.
C. Дүү нартаа нөхдийнхөө үгийг сонсохыг соёрхсон.
D. Эсгий туургатныг энх шударга болгохыг соёрхсон.
E. Олон гавьяатанд алдар цол, хишиг соёрхсон.

- 32.
- ᠬᠠ ᠨᠢ ᠰᠤᠭᠡᠳᠦᠯᠲᠦ
ᠮᠣᠷᠢᠯ᠎ᠠ
- ᠶ᠋ᠢᠨᠪᠠᠭᠠᠩᠵᠢ
ᠴᠢᠭᠠᠨᠵᠢ
- A. Хааны сууж байсан сууринд суух
B. Хааны хойчийг залгамжлан суух
C. Хаан сэнтийд тухлан суух
D. Хааны эрх мэдлийг хүчээр авах
E. Хаан хүний суудалд морилох

- 33.

34. A. B. C. D. E.

35. ☐ A. ☐ B. ☐ C. ☐ D. ☐ E.

- [illegible]

Хоёрдугаар хэсэг. ХАРГАЛЗУУЛАХ ДААЛГАВАР

Санамж:

- Энэ хэсэг нь 4 даалгавар, нийт 20 оноотой.
- Сонгох даалгавар биш тул харгалзааг зөв тогтоож, тохирох хариуг будаарай.
- Зөв харгалзуулсан хариулт бүр 1 оноотой.

2.1. Хэлц өгүүлбэрийн гэ-, хэмээ- холбох үгийг илрэх утгатай нь харгалзуулаарай. (a, b, c, d, e мөр бүрд нэг хариулт тааруулаарай. 1, 2, 3, 4 дүгээрт байгаа нэр томьёо давхцаж болно.)

Хэлц өгүүлбэр		Холбох үг	Илрэх утга
• Идэр насан гэгч Мандарваа цэцгийн адил. • Даарахгүй гэж Дахтай төрөв. Далдирахгүй гэж Хуягтай төрөв.	• Авдар дээр алим байна Авъя гэсэн айгаад байна Идье гэсэн ичээд байна. • Агуу гэдэг ууланд Гүгүү гэдэг амьтан. • Ямар юм муухай вэ гэвэл Үл мэдэгч муухай гэв.	a. гэгч b. гэж c. гэсэн d. гэдэг e. гэвэл	1. шалтгааны утга 2. зорилгын утга 3. болзлын утга 4. тодосгогчийн утга

2.2. Ятган итгүүлж бичихэд ашиглах дүрслэлийн жишээг нэр томьёотой нь зөв харгалзуулаарай. (a, b, c, d, e мөр бүрд нэг хариулт тааруулаарай. 1, 2 дугаарт байгаа нэр томьёо давхцаж болно.)

a. алтан нар	1. Ерийн тодотгол
b. удаан алхаа	2. Зүйрлэлт чимэг үг
c. тоонот гэр	
d. номин огторгуй	
e. цэнхэр хадаг	

2.3. Л.Түдэвийн “Оройгүй сүм” романы тодруулсан хэсгийг уран дүрслэлтэй нь тохируулаарай. (a, b, c, d, e мөр бүрд нэг хариулт тааруулаарай. 1, 2, 3, 4 дүгээрт байгаа нэр томьёо давхцаж болно.)

a. ...Андуу нутгийн төвөд Пагсан онц муухай зантай. Хааяа юм асуухад Пагсан зөрүүд сарлаг шиг загнадаг. b. Битгий сандарцгаа. Сэгсгэр дээрэмчид довтолж байна. Бяр чадалтай нь тэдэнтэй үзэлц. c. –Муухай тамд унаж байна гэж зүүдэллээ шүү. –Захаар...тэнэсэн хойно зүүдлэлгүй яахав. Элдэв муу юм хараа биз. Эмгэн голыг нь олоод хэлчихжээ . d. Тэмээн толгойтой, бугын эвэртэй, могойн хүзүүтэй, загасан хайрстай, үнээний чихтэй, барын ууцтай хачин амьтныг луу гэж бурхны номд бичжээ. e. Нэг хэсэг нь цувааны эх өөд, нэг хэсэг нь дундуур, нөгөө нь сүүл рүү дайрцгаав. Дундуур дайрагсад Чоймчиг гэлэнгийн галынханд таарчээ.	1. хэтрүүлэл 2. зүйрлэл 3. төлөөлөл 4. тойруулал
---	---

2.4. Холбоо үгийг уншаад бичлэг ижил, утга өөр бүтээврийг нэр томьёотой нь харгалзуулаарай. (a, b, c, d, e мөр бүрд нэг хариулт тааруулаарай. 1, 2, 3, 4 дүгээрт байгаа нэр томьёо давхцаж болно.)

A.	B.	C.	D.	E.	1. Нэрээс нэр үг бүтээх -га ⁴ дагавар
سندھ	سندھ	سندھ	سندھ	سندھ	2. Тодотгон холбох -аа ⁴ нөхцөл
					3. Үйлээс нэр үг бүтээх -аа ⁴ дагавар
					4. Бусдаар үйлдүүлэх хэвийн -га ⁴ дагавар

